КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
"01" 09 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна психологія
(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрям підготовки 6.030102 «Психологія»
(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

2014 – 2015 навчальний рік

Робоча програма Загальна психологія для
(назва навчальної дисципліни)
студентів за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія»

Розробники: Сорокіна Олена Анатоліївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології,

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Протокол від "29" серпня 2014 року № 1

Завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

_____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н.А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.
Структура програми навчальної дисципліни
I. Опис предмета навчальної дисципліни
II. Тематичний план навчальної дисципліни.
III. Програма
IV. Навчально-методична карта дисципліни.
V. Плани семінарських, практичних занять.
VI. Самостійна робота студентів
VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.
IX. Методи навчання
X. Методичне забезпечення курсу
XI. Питання до екзамену
XII. Рекомендована література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Загальна психологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою загальної, вікової та педагогічної психології на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для спеціальності «Психологія» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Загальна психологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів. «Загальна психологія» є базовою складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки ***завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації***, зокрема: опанування системою знань про закономірності процесу функціонування психіки. .

Мета курсу – забезпечення майбутніх психологів знаннями з загальної психології на основі теоретичних знань, озброїти уміннями і навиками визначення психологічного контексту в умовах практичної діяльності.

Завдання курсу:

- формування уявлення про психічну активність, як засіб відображення та перетворення навколишнього світу;аналіз закономірностей функціонування психіки;
- розширення світоглядного і професійного горизонту, в результаті ознайомлення з розвитком психології як науки;
- ознайомлення з структурними компонентами психіки та їх взаємозв’язком;
- набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей.
- формування студентами навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки;

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на ***засвоєнні знань*** із

таких питань: поняття про психологічні знання і методи психології, психологія як наука та етапи і особливості її розвитку, структура психічних явищ та їх взаємозв'язок, аналіз прояву психічних явищ та їх психологічний зміст.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з історії розвитку психології, актуальних проблем розвитку психології.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати :

- основні категорії, поняття загальної психології;
- історичні передумови, перспективи розвитку психології;
- головні теоретичні напрями сучасної психології
- теоретично обґрунтовані методи дослідження психічних процесів та особистості.

вміти:

- дотримуватися певного методологічного підходу до психологічного дослідження та аналізу психічних процесів та особистості клієнта;
- орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки;
- враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал самотворення особистості

Дана навчальна дисципліна вивчається протягом 3-х семестрів. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить **540 год**., із них **108 год.** – лекції, **78 год.** – семінарські заняття, **10** год. – практичні заняття, **220 год**. – самостійна робота, із них **72 год.** – підготовка до іспитів. Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни "Загальна психологія" у першому семестрі завершується складанням заліку, екзаменом у 2-му та 3-му семестрах

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

І. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс:	**Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень**	**Характеристика навчальної дисципліни**
Кількість кредитів, відповідних ECTS: *15 кредитів* Змістові модулі: *13 модулів* Загальний обсяг дисципліни (години): 540 *годин* Тижневих годин: *4(5) години*	Галузь знань *0301 "Соціально-політичні науки "* Шифр та назва напряму *6.030102 Психологія* Освітньо-кваліфікаційний рівень *"бакалавр"*	Нормативна **Рік підготовки**: *1-ІІ.* **Семестр**: *1,2,3* **Аудиторні заняття:** *222 години,* з них: **Лекції** (теоретична підготовка)*: 108 годин* **Семінарські заняття**: 72 *годин* **Практичні заняття**: 10 годин **Індивідуальна робота:** 26 *годин* **Самостійна робота:** *220 години* **Самостійна робота з підготовки до іспиту** – 72 год. **Модульний контроль***:* *26 годин* **Вид контролю:** *1 залік (1-й семестр), екзамен (2-й семестр)*, екзамен (*3-й семестр*)

ІІ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторных	Лекції	Практичні	Семінарські	Індивідуальна робот	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль І ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.									
1	Предмет психології, її задачі			2		2		4	
2	Методологічні принципи психології			2		2		6	
3	Основні методи психологічного дослідження			2		2		4	
4	Психодіагностичний метод			2			2	4	
	Разом:	**36**	**18**	**8**	**-**	**6**	**2**	**18**	**2**
Змістовий модуль ІІ. СТРУКТУРА ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ									
5	Психологія в структурі сучасних наук.			2		2		6	
6	Структура психології			2		2		8	
7	Становлення вітчизняної психології			2			2	8	
	Разом:	**36**	**14**	**6**	**-**	**4**	**2**	**22**	**2**
Змістовий модуль ІІІ ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ									
8	Поняття про психіку			2		2	1	4	
9	Проблема співвідношення психічного і фізіологічного			2		2		4	
10	Еволюція психіки: розвиток психіки тварин.			2		2	1	4	
11	Стадія інтелектуальної поведінки тварин.			2		2		4	
	Разом:	**36**	**20**	**8**	**-**	**8**	**2**	**16**	**2**
Змістовий модуль IV СВІДОМІСТЬ ЯК ВИЩИЙ РІВЕНЬ ПСИХІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ									
12	Походження і розвиток свідомості людини			2		2		4	

13	Розвиток свідомості в онтогенезі			2			1	2	
14	Фізіологічні основи психіки людини.			2			1	4	
15	Структура свідомості. Самосвідомість			2		2		4	
16	Неусвідомлювані психічні процеси.			2		2		2	
	Разом:	**36**	**20**	**10**	**-**	**6**	**2**	**16**	**2**
	За І семестр	**144**	**72**	**32**		**24**	**8**	**72**	**8**
Змістовий модуль V СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.									
17	Загальне поняття про відчуття			2		2	2	8	
18	Сприймання як психічний процес			2				8	
19	Основні властивості і види сприйняття			2		2		6	
	Разом	**36**	**14**	**6**		**4**	**2**	**22**	**2**
Змістовий модуль VI УВАГА ТА ПАМ'ЯТЬ ЯК ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ									
20	Поняття про увагу. Основні властивості уваги			2		2		8	
21	Загальна характеристика пам'яті			2			2	6	
22	Основні процеси і механізми пам'яті			2		2		8	
	Разом:	**36**	**14**	**6**		**4**	**2**	**22**	**2**
Змістовий модуль VII МИСЛЕННЯ ЯК ПСИХІЧНИЙ ПРОЦЕС									
23	Природа і основні види мислення			2		2		4	
24	Основні форми мислення			2		2	1	4	
25	Основні види розумових операцій			2		2	1	4	
26	Поняття інтелекту.			2	2			4	
	Разом	**36**	**20**	**8**	**2**	**6**	**2**	**16**	**2**
Змістовий модуль VIII МОВЛЕННЯ ТА УЯВА									
27	Загальна характеристика мовлення			2		2	2	8	
28	Основні види мовлення			2		2		6	
29	Загальна характеристика уяви			2	2			6	
	Разом	**36**	**16**	**6**	**2**	**4**	**2**	**20**	**2**

Змістовий модуль IX ЕМОЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ									
30	Емоції.			2		2		4	
31	Почуття як вища форма емоційного переживання			2			2	4	
32	Адаптація людини і функціональний стан організму.			2		2		6	
33	Емоційний стрес і регуляція емоційних станів			2		2		4	
	Разом	**36**	**18**	**8**		**6**	**2**	**18**	**2**
Змістовий модуль X ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ									
34	Воля. як психічний процес			2		2		6	
35	Структура вольової дії			2		2	1	8	
36	Вольові якості людини та їхній розвиток			2			1	8	
	Разом	**36**	**14**	**6**		**4**	**2**	**22**	**2**
Змістовий модуль XI МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ									
37	Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності			2		2		6	
38	Психологічні теорії мотивації			2		2		6	
39	Мотивована поведінка як характеристика особистості			2	2		2	8	
	Разом	**36**	**16**	**6**	**2**	**4**	**2**	**20**	**2**
Самостійна робота з підготовки до іспиту								**36**	
	За II семестр	**288**	**112**	**46**	**6**	**32**	**14**	**176**	**14**
Екзамен									
Змістовий модуль XII ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ									
40	Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.			2			1	2	
41	Психологічні характеристики темпераменту і особливості діяльності особистості			2		2			
42	Поняття про характер.			2		2		2	
43	Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження характеру			2		2		2	

44	Загальна характеристика здібностей людини			2		2	1	2	
45	Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності.			2	2			2	
	Разом	**36**	**26**	**12**	**2**	**8**	**2**	**10**	**2**
Змістовий модуль XIII ООБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ									
46	Поняття про особистість			2		2	2	2	
47	Основні напрямки дослідження особистості			2		2		4	
48	Діяльність як основна форма активності особистості			2		2		2	
49	Види діяльності, притаманні людині як суспільній істоті.			2		2		2	
50	Спілкування як специфічно людський вид діяльності			2	2			2	
	Разом	**36**	**24**	**10**	**2**	**8**	**2**	**12**	**2**
Самостійна робота з підготовки до іспиту								**36**	
	За III семестр	**108**	**50**	**22**	**4**	**16**	**4**	**58**	**4**
	Разом за три семестри	**540**	**222**	**108**	**10**	**78**	**26**	**292**	**26**
Екзамен									

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I
ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.

Лекція 1. Предмет психології і її задачі.

Методологічні основи вивчення людини. Загальні принципи пізнання світу. Підхід Б.Г.Ананьєва до вивчення людини як біосоціальної істоти. Життєві і наукові психологічні знання. Значення терміна "психологія".

Предмет психології. Психологія як наука про психіку і психічні явища. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості Психічні процеси: пізнавальні, емоційні, вольові. Психічні стани як характеристика загального стану психіки. Основні характеристики психічних станів: тривалість, спрямованість, стійкість, інтенсивність. Психічні властивості особистості: спрямованість, темперамент, здібності, характер.

Основні поняття теми: психологія, наукова психологія, психічні явища, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості.

Лекція 2. Методологічні принципи психології

Принципи психології. Поняття методології, методу, методики. Принцип детермінізму в психології. Причинна та цільова детермінація психічних явищ. Психологічні механізми. Активність особистості як самодетермінація. Проблема взаємозв'язку біологічного і соціального в сучасних психологічних теоріях. Принцип єдності свідомості і діяльності (положення про формування психіки, свідомості і особистості в діяльності і спілкуванні). Принцип розвитку і його реалізація у філогенезі, розвитку свідомості, онтогенезі. Зв'язок стадій розвитку психіки та ієрархії рівнів психічної організації. Принцип культурно-історичної детермінації психіки.

Основні поняття теми: методологія, метод, детермінізм, принцип розвитку, принцип єдності психіки і діяльності.

Семінар №1 Предмет психології, її задачі та проблеми.

Семінар №2. Методологічні принципи психології

Лекція 3. Основні методи психології

Основні методи психологічних Загальне уявлення про методи наукового дослідження. Дослідницькі методи в психології та методи активного психологічного впливу. Класифікація методів психології. Підхід Б. Г. Ананьєва.

Основні групи психологічних методів: об'єктивні і суб'єктивні. Основні суб'єктивні методи психології: спостереження, включене спостереження, самоспостереження, інтроспекція. Переваги та недоліки методу спостереження.

Експеримент як основний метод сучасної психології. Лабораторний та природний експерименти як види психологічного експерименту. Формуючий та констатуючий експерименти. Поняття про залежну та незалежну змінні. Експериментальна гіпотеза. Переваги та недоліки методу експерименту.

Основні поняття теми: спостереження, експеримент, залежна змінна, незалежна змінна, гіпотеза.

Семінар №3. Методи психології

Лекція 4. Психодіагностичний метод

Психодіагностичний метод: тести, опитувальники, проективні методики. Основні типи психологічних тестів. Історія створення тестів. Проективні тести. Загальне уявлення про методи моделювання. Опитування (письмове, усне, вільне). Суб'єктивні методи кількісної оцінки психічних явищ. Специфіка психологічного обстеження

Соціометричний та референтометричний методи. Аналіз продуктів діяльності як методи здобуття інформації про особистість. Математико-статистичні методи у психології. Валідність методів. Етичні проблеми психологічного дослідження. Принцип інформованої згоди. Методи психологічного впливу (консультація, корекція, тренінг, психотерапія).

Основні поняття теми: тести, вілідність, проективні тести, опитувальники, аналіз продуктів діяльності, соціометрія

Змістовий модуль II
ПСИХОЛОГІЯ В СТРУКТУРІ СУЧАСНИХ НАУК

Лекція 5. Психологія в структурі сучасних наук.

Науки про людину і людство. Психологія як гуманітарна та природнича наука. Загальне уявлення про антропологію. Психологічні аспекти дослідження людини як біологічного виду: порівняльна психологія, зоопсихологія, загальна психологія. Загальні проблеми дослідження переходу людини з тваринного в соціальний світ. Науки, що вивчають соціогенез людини. Науки, що вивчають взаємодію людини з природою. Загальні проблеми дослідження людини як індивіда і її онтогенезу.

Взаємозв'язок психології і сучасних наук. Психологія і філософія. Епістемологія. Взаємопроникнення психології і соціології. Взаємозв'язок і протиріччя педагогіки і психології. Загальне уявлення про педологію. Взаємозв'язок психології й історії. Історичний метод. Роль і місце психології в розвитку технічних наук. Зв'язок психології з медичними і біологічними науками.

Основні поняття теми: гуманітарна наука, природнича наука, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, практична психологія, психологічна корекція.

Семінар №4. Психологія в структурі сучасних наук.

Лекція 6. Структура психології.

Основні етапи розвитку психологічної науки. Психологія як наука про душу. Психологія як наука про свідомість. Психологія як наука про поведінку. Сучасний етап розвитку психології. Основні зарубіжні психологічні концепції XX століття. Тенденції розвитку сучасної психології. Напрямки психології: предмет дослідження, парадигма, метод, практика (психологія свідомості, біхевіоризм, фрейдизм, гештальтпсихологія, гуманістична психологія, когнітивна психологія).

Основні галузі психології. Фундаментальні і прикладні галузі психології. Загальна психологія, її предмет і задачі. Становлення і формування основних галузей психології. Психофізіологія, клінічна психологія, психодіагностика, інженерна психологія та ін. Роботи

С.Л.Рубінштейна, Ф.Гальтона, В.Штерна, У.МакДугалла і Е.Росса. Прикладні галузі психології.

Основні поняття теми: фрейдизм, гештальтизм, біхевіоризм, гуманістична психологія, психологія свідомості, фундаментальні галузі психології, прикладні галузі психології

Семінар №5. Галузі психології: їх предмет та задачі.

Лекція 7. Становлення вітчизняної психології.

Розвиток вітчизняної психології на початку XX ст. Матеріалістичні ідеї І.М. Сєченова, І.П.Павлова. Вплив марксистської філософії. Роботи П.П. Блонського, М.О. Бернштейна, Л.С. Виготського. Дослідження особистості у працях О.М. Леонтьєва, С.Л. Рубінштейна, Г.С. Костюка. Принцип «особистісного підходу» до вивчення психіки (Л.І.Божович, К.К. Платонов, І.С. Кон). Вивчення особистості як цілісного системного утворення в її соціальних і природних взязках в процесі розвиту (Б.Г. Ананьєв, Д.Б. Ельконін, В.В. Столін)

Основні поняття теми: діалектико-матеріалістична психологія, суспільний характер розвитку психіки людини, опосередкований характер свідомості, особистісний підхід

Змістовий модуль III
ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ.

Лекція 8. Поняття про психіку.

Основні підходи до розуміння психіки. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння природи психіки. Антропопсихізм. Панпсихізм. Біопсихізм. Нейропсихізм. Критерії зародження психіки у живих організмів.

Поняття про психіку. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Сигнальність як фундаментальна властивість психіки. Природа і механізми психічних явищ. Подразливість. Чутливість і відчуття, їхні властивості й основні відмінності у порівнянні з подразливістю.

Основні поняття теми: психіка, подразливість, чутливість, відчуття, активність, адаптація, сигнальність

Семінар №6. Поняття про психіку, її механізми та властивості

Лекція 9. Проблема співвідношення психічного та фізіологічного

Виникнення нервової системи та її роль у подальшому розвитку психіки. Поведінка як процес пристосування до умов зовнішнього середовища. Основні функції психіки. Забезпечення адаптації до умов зовнішнього середовища — інтегративна функція психіки.

Проблема співвідношення психічного та фізіологічного. Психофізична проблема (Р.Декарт). Психофізична взаємодія. Психофізичний паралелізм. Епіфеноменалізм психіки. Специфіка психічного відображення. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння природи психіки. Ідеалістичне розуміння існування та розвитку психічного (підхід Т. де Шардена). Загальні проблеми походження психіки людини.

Основні поняття теми: нервова система, психічне, фізіологічне, епіфеномен, антропогенез, психогенез

Семінар №7.Основні підходи до визначення психіки

Лекція 10. Еволюція психіки: розвиток психіки тварин.

Розвиток психіки тварин. Доспихічне форма відображення. Розвиток психічного відображення у тварин. Інстинктивна поведінка тварин і стадія елементарної поведінки. Роль властивостей зовнішніх подразників у формуванні поведінки тварин, що знаходяться на рівні розвитку елементарної сенсорної психіки. Диференціація органів чутливості. Вузлова нервова система і ланцюгова поведінка тварин. Трубчаста нервова система й ускладнення поведінки тварин. Вчення І.П.Павлова про умовні і безумовні рефлекси. Стадія навичок і предметного сприйняття, її основні особливості.

Основні поняття теми: подразливість, тропізми (таксиси), рефлекс, навичка, предметне сприйняття

Семінар №8. Стадії і рівні розвитку психіки тварин

Лекція 11. Стадія інтелектуальної поведінки тварин.

Стадія інтелектуальної поведінки. Основні особливості стадії інтелектуальної поведінки. Концепція Леонтьева-Фабрі. Відмінності практичного інтелекту тварин та інтелекту людини.

Складні види поведінки вищих тварин (маніпулювання предметами-знаряддями, будівельна діяльність, шлюбна поведінка, піклування про потомство, альтруїзм). Складні форми групової та індивідуальної предметної поведінки. «Мова тварин». Відмінності від людської мови. Орієнтовно-дослідницька діяльність вищих тварин.

Основні поняття теми: інтелектуальна поведінка тварин, маніпулювання, спілкування в світі тварин

Семінар №9.Особливості інтедектуальної поведінки тварин

Змістовий модуль IV
СВІДОМІСТЬ ЯК ВИЩИЙ РІВЕНЬ ПСИХІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ

Лекція 12. Походження і розвиток свідомості людини.

Поняття про свідомість. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. Активність і інтенціональність – основні характеристики свідомості. Рефлексія і мотиваційно-ціннісний характер свідомості. “Я-концепція”. Взаємозв'язок розвитку мозку і свідомості людини. Роль праці у формуванні і розвитку свідомості людини. Концепція О.М.Леонтьєва про походження свідомості людини.

Культурно-історична концепція розвитку психіки людини. Протиборство “біологічного” і “ідеального” підходів до рішення проблеми походження свідомості людини. Поняття про вищі психічні функції в концепції Л.С.Виготського. Складові частини концепції Л.С.Виготського: людина і природа, людина і її власна психіка, генетичні аспекти. Інтеріоризація.

Основні поняття теми: свідомість, Я-концепція, вищі психічні функції, інтеріоризація.

Семінар №10. Поняття свідомості: функції, форми, структура

Лекція 13. Розвиток психіки людини.

Основні проблеми дослідження психічного розвитку. Філогенез і онтогенез. Співвідношення понять: зміни, розвиток, дозрівання, формування, становлення. Види розвитку людини. Основні напрямки психічного розвитку. Фактори та умови психічного

розвитку.

Розвиток психіки людини. Вікова класифікація О.М.Леонтьєва і Б.Г.Ананьєва. Загальні характеристики стадій розвитку психіки людини: немовля, ранній дитячий вік, пізній дитячий вік, переддошкільний вік, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий вік і початок юності, акмеологічний період, період геронтогенезу.

Основні поняття теми: розвиток, дозрівання, формування, становлення, філогенез, онтогенез психіки, вікова періодизація психічного розвитку,

Лекція 14. Фізіологічні основи психіки людини

Будова нервової системи людини. Будова головного мозку. Мозок та психіка. Поняття аналізатора. Будова кори головного мозку. Співвідношення психічних явищ і роботи мозку. Теорія умовно-рефлекторного вчення І.П.Павлова. Вчення М.О.Бернштейна про участь психіки в регуляції рухів. Модель функціональної системи по П.К.Анохіну. Основні функціональні блоки мозку, їхній зв'язок із психічними процесами і роль у керуванні поведінкою у теорії О.Р.Лурії. Проблема взаємно однозначної залежності психічних явищ і певних структур мозку: аргументи за і проти локалізаціонізму. Специфічні людські інтегративні поля мозку (Вернике, Брока).

Основні поняття теми: рефлекс, рефлекторна дуга, рефлекторне кільце, акцептор результата дії, аналізатор, міжпівкульна асиметрія мозку.

Лекція 15. Структура свідомості людини. Самосвідомість.

Свідомість як рівень психічного відображення. Функції і властивості свідомості. Форми свідомості за К.К. Платоновим. Сруктура свідомості за А.В. Петровським. Якісні характеристики рівней свідомості за А.В.Гензеном. Свідомість як продукт суспільно-історичного розвитку людства.

Психологічні підходи до визначення самосвідомості. Критерії самосвідомості. Етапи розвитку самосвідомості. Глобальна Я-концепція. Рівні самосвідомості за В.В. Століним.

Основні поняття теми: відображувальна, регулятивно-оціночна, рефлексивна, творча функції свідомостіі, самосвідомість.

Семінар №11. Структура свідомості. Етапи розвитку самосвідомості

Лекція 16. Неусвідомлювані психічні процеси.

Неусвідомлювані механізми і дії. Загальна характеристика проблеми неусвідомлюваних психічних процесів. Класифікація неусвідомлюваних процесів. Концепція неусвідомлюваної установки Д.М.Узнадзе. Значущість вегетативних компонентів для психологічних досліджень.

Неусвідомлювані спонуки свідомих дій. Дослідження неусвідомлюваних процесів З.Фрейдом. Теорія несвідомого. Механізми витиснення й опору. Значення теорії З.Фрейда для лікування невротичних симптомів.

Надсвідомі процеси. Співвідношення свідомих і надсвідомих процесів. Ілюзії сприйняття, помилки установки, фрейдівскі феномени.

Основні поняття теми: несвідоме, неусвідомлювані дії, автоматизми, установки, фрейдівські феномени, надсвідомі процеси.

Семінар №12. Місце неусвідомлюваних психічних процесів у психології.

Змістовий модуль V
СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Лекція 17. Відчуття.

Загальне поняття про відчуття. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Фізіологічні механізми відчуття. Поняття про аналізатори. Рефлекторний характер аналізатора. Вчення про відчуття.

Види відчуттів. Загальне уявлення про класифікації відчуттів. Систематична класифікація відчуттів О.Р.Лурії. Інтероцептивні, пропріоцептивні і екстероцептивні відчуття. Контактні і дистантні відчуття. Генетична класифікація відчуттів: протопатичні і епікритичні відчуття. Поняття про модальність відчуттів. Класифікація відчуттів по модальності.

Основні властивості і характеристики відчуттів. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Абсолютна чутливість і чутливість до розрізнення. Абсолютний і відносний пороги відчуттів. Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Закон Стівенса.

Сенсорна адаптація і взаємодія відчуттів. Поняття про сенсорну адаптацію. Взаємодія відчуттів: взаємодія між відчуттями одного виду, взаємодія між відчуттями різних видів. Поняття про сенсибілізацію. Явище синестезії.

Характеристика основних видів відчуттів. Шкіряні відчуття. Смакові і нюхові відчуття. Слухові відчуття. Зорові відчуття. Пропріоцептивні відчуття. Поняття про дотик.

Основні поняття теми: відчуття, аналізатор, нижній абсолютний поріг чутливості, верхній абсолютний поріг чутливості, поріг розрізнення, адаптація, закон Вебера-Фехнера, закон Вебера, сенсибілізація, синестезія, контрастність відчуттів, модальність відчуттів, види відчуттів.

Семінар № 13. Відчуття як початкова ланка пізнавальних процесів.

Лекція 18. Сприймання як психічний процес

Загальна характеристика сприйняття. Поняття про сприйняття. Взаємозв'язок відчуття і сприйняття. Сприйняття як цілісне відображення предметів. Теорії розпізнавання образів. Сприйняття як складний перцептивний процес.

Фізіологічні основи сприйняття. Фізіологічні механізми сприйняття. Рефлекторна основа сприйняття по І.П.Павлову.

Основні властивості і види сприйняття. Основні властивості сприйняття: предметність, цілісність, константність, структурність, усвідомленість, апперцепція, активність. Явище апперцепції. Поняття про ілюзію сприйняття. Свідомість сприйняття. Основні класифікації сприйняття. Класифікація по модальності. Класифікація за формою існування матерії: простір, час, рух.

Предмет і тло (фон) в сприйнятті. Співвідношення об'єкта і тла. Умови виділення предмета із тла. Легкість виділення предмета із тла.

Взаємовідношення цілого і частини в сприйнятті. Особливості сприйняття цілого і частини. Пізнавальні ознаки предмета. Індивідуальні відмінності й етапи сприйняття.

Основні поняття теми: сприймання, аперцепція, предметність, цілісність, константність, вибірковість, структурність, динамічний стереотип.

Семінар №14. Сприймання: види та властивості.

Лекція 19. Складні види сприймання.

Сприйняття простору. Просторові властивості предметів: величина, форма предметів,

положення в просторі. Фактори, що впливають на особливості сприйняття величини предмета. Константність і контрастність предметів. Перенесення властивості цілого на його окремі частини. Особливості сприйняття форми предмета. Механізми бінокулярного зору. Сприйняття тривимірного простору і його фізіологічні механізми. Поняття про конвергенцію і дивергенцію очей. Механізми орієнтації в просторі.

Сприйняття руху і часу. Механізми сприйняття руху. Основні теорії сприйняття руху. Теорія В.Вундта. Фі-феномен М.Вертгеймера. Теорія сприйняття в гештальтпсихології. Механізми сприйняття часу. Поняття про часові відрізки. Фактори, що визначають особливості сприйняття часу.

Основні поняття теми: константність, гештальт, установка, ілюзія, галюцінація

Змістовий модуль VI
УВАГА ТА ПАМ'ЯТЬ ЯК ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ

Лекція 20. Поняття про увагу.

Поняття про увагу. Увага як психічний феномен. Основні характеристики уваги. Увага і свідомість. Фізіологічні механізми уваги й орієнтований рефлекс. Класифікація теорій уваги за М.М.Ланге. Теорія уваги Т.Рибо. Концепція уваги П.Я.Гальперіна.

Основні види уваги. Мимовільна увага і фактори, що її спонукають. Особливості довільної уваги. Соціальні фактори довільної уваги. Післядовільна увага.

Характеристика властивостей уваги. Основні властивості уваги. Психофізичні характеристики стійкості уваги і її основні умови. Концентрація і розподіл уваги. Переключення і обсяг уваги. Відволікання і його фізіологічні основи. Удавана і справжня неуважність.

Основні поняття теми: увага, довільна увага, мимовільна увага, післядовільна увага, домінанта, обсяг уваги, розподіл уваги, зосередженість уваги, стійкість уваги, коливання уваги, переключення, концентрація уваги.

Семінар №15. Увага як форма організації психічної діяльності.

Лекція 21. Загальна характеристика пам’яті

Визначення і загальна характеристика пам'яті. Пам'ять як психічний процес. Теорії пам'яті. Поняття про асоціації. Асоціативна психологія Д.Юма, У.Джемса, Г.Спенсера. Проблема асоціацій у працях І.М.Сєченова і І.П.Павлова. М.Еббінгауз: значущість подій для асоціацій, “ефект краю”, закон забування. Проблема пам'яті в гештальтпсихології. Проблеми пам'яті в дослідженнях представників біхевіоризму і психоаналізу. Проблема формування вищих форм пам'яті в дослідженнях П.Жане і Л.С.Виготського.

Основні види пам'яті. Класифікація окремих видів пам'яті; по характеру психічної активності, по характеру цілей діяльності, по тривалості закріплення і збереження матеріалу. Рухова пам'ять. Емоційна пам'ять. Образна пам'ять. Словесно-логічна пам'ять. Довільна і мимовільна пам'ять. Короткочасна, довгострокова й оперативна пам'ять

Основні поняття теми: пам’ять**,** процеси пам’яті, рухова пам’ять, емоційна пам’ять, образна пам’ять, словесно-логічна пам’ять, мимовільна пам’ять, довільна пам’ять, «ефект краю».

Лекція 22. Основні процеси і механізми пам'яті

Основні види запам'ятовування: довільне і мимовільне. Заучування. Поняття про мнемічну діяльність. Осмислене і механічне запам'ятовування.

Відтворення як процес відновлення образу. Навмисне і ненавмисне відтворення. Пригадування. Впізнання і його відмінність від відтворення. Зв'язок процесів впізнавання і відтворення з мисленням і волею.

Основні форми забування. "Рівні пам'яті". Закон забування Еббінгауза. Способи уповільнення процесів забування. Явище ремінісценції. Помилкове впізнання як форма забування.Порушення пам'яті.

Основні поняття теми: запам'ятовування, збереження, відтворення, забування, впізнання, згадування, пригадування, інтерференція, ремінісценція, амнезія, закон забування Еббінгауза, закон Рібо, «ефект Зейгарник»,

Семінар №16. Пам'ять: теорії і закономірності функціонування.

Змістовий модуль VII
МИСЛЕННЯ ЯК ПСИХІЧНИЙ ПРОЦЕС.

Лекція 23. Природа і основні види мислення

Проблема мислення в психології. Міждисциплінарний підхід до визначення мислення. Основні теорії мислення (гештальтпсихологія, біхевіоризм, асоціативна психологія, психоаналіз, діяльнісна теорія мислення). Функції мислення (як встановлення зв'язків, як розуміння сутності, як узагальнення властивостей)

Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення і мови. Класифікація мислення: теоретичне, практичне. Особливості основних типів мислення — понятійного, образного, наочно-образного, наочно-дійового.

Основні поняття теми: мислення, логічне мислення, інтуїтивне мислення, продуктивне мислення, наочно-дієве мислення, наочно-образне мислення, словесно-логічне мислення,

Семінар №17. Мислення: визначення, теорії, функції, види

Лекція №24. Основні форми мислення

Психологія і формальна логіка. Взаємовз'язок форм мислення.

Поняття. Загальні й одиничні поняття. Абстрактні й конкретні. Особливості засвоєння абстрактних понять. Конкретизація як процес уявлення одиничного. Співвідношення слова і поняття. Властивості понять: обсяг, зміст. Види понять :родові, видові. Категорія як поняття з найширшим обсягом.

Судження. Співвідношення судження і речення. Види суджень: прості (одиничні, часткові, загальні) і складні**.** Істинні і хибні судження. Практика як критерій істинності судження.

Усвідомлення і розуміння. Особливості розуміння. Умовивід як вища форма мислення. Суть індуктивного умовиводу. Умовивід за аналогією. Поняття дедукції. Помилки умовиводу.

Основні поняття теми: поняття, усвідомлення, судження, розуміння, умовивід, індукція, дедукція

Семінар №18. Форми мислення

Лекція №25. Основні види розумових операцій.

Мисленнєві операції. Суть операції порівняння. Безпосереднє й опосередковане

порівняння. Помилки порівняння.. Аналіз і синтез як основні операції мислення. Взаємозв'язок аналізу і синтезу з іншими розумовими операціями. Абстракція як процес відволікання. Узагальнення. Опосередкування.

Етапи розумової дії. Етапи рішення розумових завдань.

Складові продуктивності мислення: глибина мислення, самостійність, гнучкість, критичність, швидкість. Індивідуально-типологічні особливості мислення. Основні напрямки розвитку мислення.

Основні поняття теми: аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення, абстракція.

Семінар №19. Види розумових операцій.

Лекція 26. Інтелект.

Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження мислення. Поняття про інтелект. Інтелект і поведінка людини. Розробка проблеми інтелекту в гештальтпсихології. Вроджене і набуте в проблемі інтелекту. Проблема мислення в роботах вітчизняних вчених О.М.Леонтьєва, П.Я.Гальперина та ін. Експериментальні дослідження А.Біне і Т.Симона. Тест Стенфорд-Біне. Тест Векслера. Критеріально-орієнтовані тести. Тести досягнень. Експериментальна концепція Дж.Гілфорда. Теорії інтелекту Г.Айзенка, Р.Кеттелла.

Розвиток мислення. Основні етапи формування мислення. Філогенетичний і онтогенетичний аспекти розвитку мислення. Теорія розвитку інтелекту Ж.Піаже. Теорія розвитку і формування розумових операцій П.Я.Гальперіна.

Основні поняття теми: глибина мислення, широта мислення, гнучкість мислення, критичність мислення, інтелект, проблемна ситуація, мислиннєвіі стратегії, інсайт,

Практична робота №1.Умови розвитку творчого мислення

Змістовий модуль VIII
МОВЛЕННЯ ТА УЯВА

Лекція 27. Загальна характеристика мовлення.

Поняття мови і мовлення. Основні елементи мови (словниковий запас, граматика, фонетіка). Функції мовлення. Соціально-психологічна функція мовлення. Емоційно-виразна складова мовлення. Слово як одиниця мовлення. Семантична та фонематична характеристика слова. Смисловий підтекст. Властивості мовлення: змістовність, виразність, зрозумілість, дієвість.

Фізіологічні основи мовлення. Біологічна передумова виникнення людського мовлення. Фізіологічне підргунтя мовлення. Мовленнєві мозкові центри Брока і Вернике. Роль правої та лівої півкуль у відтворенні мовлення. Поняття афазії: сенсорна, моторна, динамічна, семантична. Будова голосового апарату. Слово як подразник. Сприймання мовлення.

Теоретичні проблеми виникнення мовлення. Співвідношення вроджених і сформованих структур мовлення. Теорія научіння. Теорія специфічних задатків Н Хомского. Когнітивна теорія Ж. П'яже. Теорія Л.С. Виготського. Проблема взаємовідношення мислення та мовлення.

Основні поняття теми: мова, мовлення, центри Брока, Вернике, афазія

Семінар №20. Загальна характеристика мовлення.

Лекція 28. Основні види мовлення.

Класифікація видів мовлення. Усне і письмове мовлення. Монологічне і діалогічне

мовлення. Пасивне й активне мовлення. Кинетичне мовлення. Внутрішнє і зовнішнє мовлення. Афективне мовлення. Види письма: ідеографічне, піктографічне, складове, альфабетичне.

Розвиток мовлення в філогенезі: комплексне кінетичне мовлення, ручне кінетичне мовлення, звукове мовлення й полісемантизм, письмове мовлення**.**

Розвиток мовлення у дитини. Основні етапи формування мовлення. Роль дорослого в цьому процесі. Розвиток мовлення в процесі вивчення мови. Індивідуальні особливості мовлення.

Основні поняття теми: усне і письмове, монологічне і діалогічне, пасивне й активне, кінетичне, внутрішнє і зовнішнє, афективне мовлення; ідеографічне, піктографічне, складове, альфабетичне письмо.

Семінар №21. Основні види мовлення.

Лекція 29. Загальна характеристика уяви.

Загальна характеристика уяви і її роль у психічній діяльності. Механізми процесу уяви. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи уяви. Зв'язок уяви з регуляцією органічних процесів і рухів.

Види уяви. Класифікація уяви по ступеню усвідомленості: довільна і мимовільна уява. Відтворююча уява. Творча уява. Мрія. Просторова уява. Активна і пасивна уява.

Індивідуальні особливості уяви і її розвиток. Характеристика ступеню розвитку уяви. Основні типи уяви. Етапи розвитку уяви. Індивідуальний характер розвитку уяви. Значення уяви для творчості.

Основні поняття теми: уява, творча уява, відтворююча уява, аглютинація, гіперболізація, типізація, аналогія, алегоричні образи, мрія, фантазія, антиципація.

Практичне заняття №2. Уява: поняття та механізми побудови образів. .

Змістовий модуль IX
ЕМОЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Лекція 30. Емоції.

Види емоцій і їх загальна характеристика. Основні функції емоцій. Чуттєвий тон відчуття. Співвідношення понять “емоції” і “почуття”. Форми існування емоцій. Основні характеристики емоцій. Основні види емоцій. Класифікація емоцій. Амбівалентність емоцій. Основні характеристики настроїв.

Фізіологічні основи і психологічні теорії емоцій. Проблема емоцій у XVIII-XIX ст. Концепції Й.Ф.Гербарта, В.Вундта. Концепція походження емоцій Ч.Дарвіна. Теорія емоцій Джемса–Ланге. Теорія емоцій У.Кеннона. Теорія когнітивного дисонансу Л.Фестингера. Інформаційна концепція емоцій П.В.Симонова. Фізіологічні основи емоцій. Роль другої сигнальної системи у формуванні емоцій.

Основні поняття теми: емоції, амбівалентність, афект, настрій, стрес, сором, страх, пристрасть, депресія, фрустрація, тривога,

Семінар №22. Емоції і їх роль в житті людини.

Лекція 31. Почуття як вища форма емоційного переживання.

Поняття про почуття.. Співвідношення понять «почуття» та «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значущого об'єкту. Характеристика емоційних ставлень. Класифікація почуттів.

Характеристики різних почуттів. Симпатія і антипатія. Дружба. Закоханість. Любов. Кохання. Ворожість. Заздрість. Ревнощі. Задоволеність. Щастя. Гордість.

Основні поняття теми: почуття, стенічні почуття, астенічні почуття, інтелектуальні почуття, праксичні почуття, моральні почуття, естетичні почуття.

Лекція 32. Адаптація людини і функціональний стан організму.

Поняття про адаптацію людини. Особливості взаємодії людини з навколишнім середовищем. Поняття гомеостазу. Роботи К.Бернара й У.Кеннона. Визначення адаптації. Рівні адаптації: фізіологічний, психічний, соціальний.

Загальне представлення про функціональний стан організму. Поняття психічного стану. Визначення психічного стану по Н.Д.Левитову. Класифікації психічних станів. Поняття "психофізіологічні стани" у концепції Е.П.Ільїна. Поняття про рівні функціонування фізіологічної системи. Особистісний принцип регуляції станів. Критерії оцінки функціонального стану.

Характеристика станів організму і психіки. Типові функціональні стани. Сон. Стрес і його стадії. Типологія стресу. Загальні риси психічного стресу. Межові стани й адаптація. Механізми психічної адаптації по Ю.О.Александровскому. Адаптаційний бар'єр. Фактори, що обумовлюють функціональний стан і стан психіки.

Основні поняття теми: гомеостаз, адаптація, психічний стан, психофізіологічний стан, адаптаційний бар'єр, монотонія, «емоційне вигорання»

Семінар №23. Адаптація і людини і психофізіологічний стан організму.

Лекція 33. Емоційний стрес і регуляції емоційних станів.

Поняття про емоційний стрес. Стрес як неспецифічна реакція організму. Основні стадії стресу по Г.Сельє. Класифікація психічного стресу. Умови виникнення інформаційного стресу. Особливості прояву емоційного стресу. Класифікація тривоги. Індивідуальні особливості і прояви стресу.

Регуляція емоційних станів. Механізми регуляції психічних станів по Ф.Б.Березину. Функції психологічного захисту і класифікація видів психологічного захисту. Роль фрустрації у формуванні стресових станів. Потреби і їх роль у розвитку стресу. Інтрапсихичний конфлікт. Особливості побудови інтегрованої поведінки.

Основні поняття теми: стрес, дистрес,

Семінар №24. Стрес як форма адаптації організму.

Змістовий модуль X
ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Лекція 34. Воля як психічний процес.

Загальна характеристика вольових дій. Воля як процес свідомого регулювання поведінки. Довільні і мимовільні рухи. Особливості довільних рухів і дій. Характеристики

вольових дій. Зв'язок волі і почуттів. Ступені вольової регуляції.

Основні психологічні теорії волі. Проблема волі в роботах античних філософів. Проблема волі в часи Середньовіччя. Концепції "свободи волі" в епоху Відродження. Екзистенціалізм — "філософія існування". Підхід І.П.Павлова до розгляду проблеми волі. Трактування волі з позиції біхевіоризму. Концепція волі в роботах М.О.Бернштейна. Психоаналітичні концепції волі.

Основні поняття теми: воля, потяг, бажання, вольове зусилля.

Лекція 35. Структура вольових дій.

Фізіологічні і мотиваційні аспекти вольових дій. Фізіологічні основи волі. Апраксія й абулія. Роль другої сигнальної системи у формуванні вольових дій. Основні і побічні мотиви вольових дій. Роль потреб, емоцій, інтересів і світогляду у формуванні вольових дій.

Структура вольових дій. Прості і складні вольові дії. Психологічна структура складного вольового акту. Компоненти вольових дій. Роль потягів і бажань у формуванні мотивів і цілей діяльності. Зміст, цілі і характер вольової дії. Рішучість і процес прийняття рішення. Типи рішучості по Джемсу. Боротьба мотивів і виконання прийнятого рішення.

Основні поняття теми: апраксія, абулія, вольова дія, боротьба мотивів, прийняття рішення.

Семінар №25. Поняття про волю і вольову поведінку

Лекція 36. Вольові риси особистості.

Функції волі: як вибір мотивів і цілей, як регуляція спонукань, як організація психічних процесів у систему, як мобілізація психічних і фізичних можливостей для подолання перешкод.

Вольові риси людини і їхній розвиток. Основні якості волі. Самоконтроль і самооцінка. Основні етапи і закономірності формування вольових дій у дитини. Роль свідомої дисципліни у формуванні волі. Вольові особливості особистості. Регулятивне значення емоцій і волі в само творенні особистості.

Основні поняття теми: витримка, цілеспрямованість, самостійність, наполегливість, сила волі, рішучість, дисциплінованість, ініциаьтивність

Семінар №26. Вольові якості особистості.

Змістовий модуль XI
МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Лекція 37. Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності

Теорія діяльності і предмет психології. Потреба як вихідна форма активності живих організмів. Основні етапи формування і розвитку потреби. Мотив діяльності. Провідний мотив і мотиви-стимули. Неусвідомлювані мотиви: емоції й особистісний зміст. Механізми утворення мотивів. Поняття про внутрішню діяльність.

Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності. Основні форми спрямованості: потяг, бажання, прагнення, інтереси, ідеали, переконання. Поняття про мотив. Проблема мотивації діяльності людини. Поняття про потребу. Мета діяльності. Основні характеристики мотиваційної сфери людини: широта, гнучкість, ієрархізованість.

Основні поняття теми: потреба, мотив, мотивація, потяг, бажання, прагнення, інтерес, ідеал, переконання, провідний мотив, внутрішня мотивація

Семінар 27. Мотиви й мотивація

Лекція 38. Психологічні теорії мотивації.

Проблема мотивації в роботах античних філософів. Ірраціоналізм. Теорія автомата. Роль еволюційної теорії Ч.Дарвіна в розвитку проблеми мотивації поведінки людини. Теорії інстинктів. Теорія біологічних потреб людини. Поведінкова теорія мотивації і теорія вищої нервової діяльності. Класифікація людських потреб по А.Маслоу. Мотиваційні концепції другої половини XX в. Теорія діяльнісного походження мотиваційної сфери людини О.М.Леонтьева.

Основні закономірності розвитку мотиваційної сфери. Механізми розвитку мотивів по О.М.Леонтьєву. Основні етапи формування мотиваційної сфери в дітей. Роль гри у формуванні мотиваційної сфери.

Основні поняття теми: класифікація потреб, базові потреби, похідні потреби, вищі потреби

Семінар 28. Теорії мотивації

Лекція 39. Мотивована поведінка як характеристика особистості

Активність особистості та її джерела. Механізм переходу потреби в мотив. Мотивація досягнення і уникнення. Ситуація, що актуалізує мотив досягнення. Механізм мотивації досягнення за Х.Хеккхаузеном. Характеристика людей з мотивами прагнення до успіху та уникнення невдачі.

Рівень домагань і самооцінка. Особливості прояву мотивів аффіліації і влади. Мотив відкидання. Просоціальна поведінка. Фактори, що мотивують соціальну поведінку особистості. Теорія когнітивного дисонансу А. Фестінгера.

Агресія і мотив агресивності. Типи агресивних дій по А.Бандурі. Тенденції до агресії і тенденції до придушення агресії. Мотивація та пізнавальні процеси. Мотиви і емоції. Воля і мотив.

Основні поняття теми: мотив досягнення й уникненя невдачі, отреба, мотив, мотивація, класифікація потреб, рівень домогань

Практична робота №3. Дослідження потребнісної структури особистості

Модуль XII
ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Лекція 40. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.

Поняття про темперамент. Темперамент як властивість особистості. Визначення темпераменту по Б.М.Теплову. Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний. Співвідношення темпераменту і здібностей.

Короткий огляд вчень про темперамент. Вчення про темперамент Гіппократа. Типологія Е.Кречмера. Концепція типів статури і темпераменту по У.Шелдону. Дослідження проблеми темпераменту в працях І.П.Павлова. Основні властивості темпераменту і їх вияв по Б.М.Теплову. Концепція темпераменту В.М.Русалова.

Фізіологічні основи темпераменту. Властивості нервової системи як основа темпераменту. Вчення І.П.Павлова. Сила збудження і гальмування, врівноваженість і рухливість нервових процесів. Типи нервової системи по І.П.Павлову. Дослідження

властивостей нервової системи, проведені Б.М.Тепловим і В.Д.Небиліциним.

Основні поняття теми: тип ВНД, активність, емоційність, темп реакції, темперамент, пластичність, сензитивність, екстраверсія, інтраверсія, лабільність, ригідність.

Лекція 41. Психологічні характеристики темпераменту і особливості діяльності особистості

Основні критерії темпераменту. Принципи складання психологічних характеристик типів темпераменту. Психологічні характеристики типів темпераменту по Я.Стреляу. Особливості співвідношення темпераменту й успішності діяльності людини.

Основні форми прояву темпераменту та їх психологічні характеристики. Поняття індивідуального стилю діяльності. Темперамент як фактор успішності професійної діяльності (спортивна, навчальна та ін.)

Основні поняття теми: холеричний темперамент, сангвіністичний темперамент, меланхолійний темперамент, флегматичний темперамент,

Семінар №29. Темперамент як нервово-психічна властивість особистості та історія його вивчення.

Лекція 42. Поняття про характер.

Характер як одна з базових психічних властивостей особистості. Визначення характеру. Різні підходи до визначення характеру. Особливості характеру як психічного феномена. Взаємозв'язок темпераменту і характеру.

Характер як прижиттєве утворення. Властивості характеру. Загальні і локальні. Закономірності формування характеру. Поняття про риси характеру. Класифікація рис характеру. Вияв характеру через діяльність, ставлення до інших людей, інтереси, емоційність і волю. Мотиваційні й інструментальні риси особистості.

Основні поняття теми: характер, структура характеру, риси характеру.

Семінар №30. Характер як психічна властивість, що визначає особистість як суспільну істоту.

Лекція 43. Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження характеру.

Типологія характеру як центральна проблема експериментальних досліджень і теоретичних пошуків. Різні напрямки "характерології". Концепції К.Леонгарда й А.Є.Лічко. Класифікація типів характеру по Е.Фромму. Типологія характеру по К.Юнгу. Ступінь прояву характеру. Поняття акцентуації і психопатії. Критерії визначення психопатій. Типи акцентуацій характеру підлітків.

Формування характеру. Особливості формування характеру в дитячому віці. Сенситивний період для формування характеру. Трансформація характеру протягом життя. Самовиховання. Роль праці у формуванні характеру.

Основні поняття теми: типи характеру, акцентуація, психопатія.

Семінар №31. Проблема формування характеру в онтогенезі

Лекція 44. Загальна характеристика здібностей людини

Поняття про здібності. Основні проблеми дослідження здібностей. Різні підходи до визначення здібностей. Співвідношення вродженого і набутого у формуванні здібностей.

Механізми формування здібностей. Визначення здібностей по Б.М.Теплову. Співвідношення здібностей і успішності навчання. Здібності і розвиток людини. Умови прояву здібностей.

Класифікація здібностей. Характеристика загальних здібностей. Теоретичні і практичні здібності. Ознаки наявності здібностей до певного виду діяльності. Навчальні і творчі здібності.

Основні поняття теми: здібності, потенційні та актуальні здібності, загальні та спеціальні здібності

Семінар №32. Здібності: суть, природа і способи розвитку.

Лекція 45. Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності.

Основна класифікація рівнів розвитку здібностей. Вроджені задатки і генотип. Визначення задатків. Розвиток задатків як соціально обумовлений процес. Потенційні й актуальні здібності. Співвідношення загальних і спеціальних здібностей. Обдарованість. Компенсація здібностей. Майстерність і талант. Геніальність.

Природа людських здібностей. Перші теорії здібностей. Френологія. Концепції здібностей Ф.Галлея і Ф.Гальтона. Близнюковий метод у дослідженні здібностей. Біосоціальна природа здібностей людини.

Розвиток здібностей. Основні етапи розвитку здібностей. Роль гри у формуванні здібностей. Особливості сімейного виховання і розвиток здібностей. Умови макросередовища і розвиток здібностей.

Основні поняття теми: задатки, здібності, уміння, обдарованість, майстерність, талант, геніальність

Практична робота №4. Проблема обдарованості.

Модуль XIII
ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ

Лекція 46. Поняття про особистість.

Загальне поняття про особистість. Визначення і зміст поняття “особистість”. Рівні ієрархії людської організації. Співвідношення понять “індивід”, “суб'єкт”, “особистість” і “індивідуальність”. Структура особистості: спрямованість, здібності, темперамент, характер.

Взаємозв'язок соціального і біологічного в особистості. Проблема взаємодії біологічного, соціального і психічного. Концепція структури особистості К.К.Платонова. Структурний підхід О.М.Леонтьева. Концепція особистості А.В.Петровського. Проблема особистості в роботах Б.Г.Ананьєва. Комплексний підхід Б.Ф.Ломова до дослідження особистості.

Формування і розвиток особистості. Класифікація концепцій особистості. Концепція розвитку особистості Е.Еріксона. Соціалізація й індивідуалізація як форми розвитку особистості. Первинна і вторинна соціалізація. Інкультурація. Саморозвиток і самореалізація особистості. Стійкість особистісних властивостей.

Основні поняття теми: індивід, суб'єкт, особистість, індивідуальність, суб’єкт діяльності, особистісні властивості, структура особистості.

Семінар №33. Поняття про особистість, її структура, етапи і рушійні сили розвитку.

Лекція 47. Основні напрямки дослідження особистості

Теорії особистості. Основні періоди розвитку психології особистості. Проблема особистості в працях античних філософів. Дослідження проблем особистості в XIX в. (клінічний період). Класифікація теорій особистості Р.С.Немова. Експериментальні теорії особистості. Теорії особистості фрейдизму і неофрейдизму (З.Фрейд, К.Юнг, А.Адлер, К.Хорни, Г.С.Салліван). Проблема особистості в гуманістичній психології (К.Роджерс, Г.Олпорт, А.Маслоу). Французька соціологічна школа. Концепція особистості П.Жане.

Методологія експериментальних досліджень особистості. Способи збору експериментальної інформації про особистість. Факторний підхід до оцінки особистісних рис. Типологічний підхід. Використання методів математичного аналізу в дослідженні особистості. Роботи Г.Олпорта і Р.Кеттелла. Типологічний підхід С.Хатуея і Дж.Маккінлі.

Основні поняття: теорії рис; теорії типів; структурні, динамічні, психодинамічні, соціодинамічні, інтеракціоністичні теорії особистостості

Семінар №34. Основні теорії особистості. Експериментальні підходи до вивчення особистості.

Лекція 48. Діяльність як основна форма активності особистості.

Загальна психологічна характеристика діяльності. Поняття діяльності. Спонукальні причини діяльності. Ціль діяльності. Воля й увага в діяльності. Специфіка людської діяльності і її атрибути. Види людської діяльності. Діяльність і розвиток людини.

Основні поняття психологічної теорії діяльності. Операційно-технічні аспекти. Структура діяльності. Дія як центральний компонент діяльності. Основні характеристики дії. Основні принципи психологічної теорії діяльності. Умови діяльності. Поняття про операції. Автоматичні дії і навички. Психофізіологічні функції діяльності.

Основні поняття теми: активність, діяльність, поведінка, дія, операція, вправа, уміння, навичка, психомоторика

Семінар №35. Психологічна теорія діяльності.

Лекція 49. Види діяльності, притаманні людині як суспільній істоті. .

Основні види людської діяльності. Філогенетичний розвиток і формування видів людської діяльності. Гра, як специфічний вид людської діяльності. Відмінність людської гри від ігор тварин. Навчання, як специфічний вид людської діяльності. Соціально-історична обумовленість форм організації людського кавчання. Праця, як спосіб задоволення людиною матеріальних і духовних потреб. Види праці. Проблема профорієнтації. Класифікація професійної придатності і класифікація професій по Є.О.Климову. Поняття професіоналізму.

Основні поняття теми: знання, гра, навчання, праця, професія, професіоналізм.

Семінар №36. Основні види людської діяльності

Лекція 50. Спілкування як специфічно людський вид діяльності

Спілкування як специфічно людський вид діяльності. Спілкування, як складова видів суспільної активності (діяльності). Спілкування як специфічний вид діяльності. Функції спілкування. Види спілкування. Засоби спілкування.

Основні поняття теми: спілкування, взаєморозуміння, функції спілкування, педагогічне спілкування, стиль спілкування, ставлення, атрибуція казуальна, соціально-психологічна ідентифікація, рефлексія

Практичне заняття №5. Спілкування: механізми, закономірності, види

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Загальна психологія»

для напряму «Психологія» (освітньо-кваліфікаційний рівень – ***бакалавр***), І семестр

Разом: **144 год**., лекції – **32 год**., семінарські заняття – **24 год**., індивідуальна робота – 8 год., самостійна робота – **72 год**., поточний контроль – **8 год**, залік – **2 год.**

Модулі	**Змістовий модуль І**	**Змістовий модуль ІІ**	**Змістовий модуль ІІІ**	**Змістовий модуль IV**
Назва модуля	***Вступ. Психологія як наука***	***Структура психологічної науки***	***Психіка як предмет психології***	***Свідомість як вищий рівень психічного відображення***
Кількість балів за модуль	**67 балів**	**55 балів**	**78 балів**	**71 бал**
Теми лекцій	1. Предмет психології і її задачі (1 бал) 2. Методологічні принципи психології (1 бал) 3. Основні методи психологічного дослідження (1 бал) 4. Психодіагностичний метод (1 бал)	5. Психологія в структурі сучасних наук. (1 бал) 6. Структура психології. (1 бал) 7. Становлення вітчизняної психології (1 бал)	8. Поняття про психіку. (1 бал) 9. Проблема співвідношення психічного і фізіологічного (1 бал) 10. Еволюція психіки: розвиток психіки тварин. (1 бал) 11. Стадія інтелектуальної поведінки тварин. (1 бал)	12. Проблема походження свідомості людини. (1 бал) 13. Розвиток свідомості в онтогенезі (1 бал) 14. Фізіологічні основи психіки людини. (1 бал) 15. Структура свідомості. Самосвідомість (1 бал) 16. Неусвідомлювані психічні процеси. (1 бал)
Теми семінарських занять	1 Предмет психології, її задачі та проблеми (11 балів) 2. Методологічні принципи психології (11 балів) 3. Методи психології (11 балів)	4. Психологія в структурі сучасних наук. (11 балів) 5. Галузі психології: їх предмет та задачі. (11 балів)	6. Поняття про психіку, її механізми та властивості. (11 балів) 7.Основні підходи до визначення психіки (11 балів) 8. Стадії і рівні розвитку психіки тварин (11 балів) 9.Особливості інтелектуальної поведінки тварин (11 балів)	10. Поняття свідомості:функції, форми, структура (11 балів) 11. Структура свідомості. Етапи розвитку самосвідомості (11 балів) 12. Місце неусвідомлюваних психічних процесів у психології. (11 балів)
Самостійна робота	Самостійна робота 5 балів	Самостійна робота 5 балів	Самостійна робота 5 балів	Самостійна робота 5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	Модульна контрольна робота 4 (25 балів)
Підсумков. контроль	**ЗАЛІК 100 балів**			

Коефіцієнт 2,7

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Загальна психологія»

для напряму 6.030102«Психологія» (освітньо-кваліфікаційний рівень – ***бакалавр***), II семестр

Разом: **288 год**., лекції –**54** год., семінарські заняття – **38** год., практичні заняття – **6** год., інд. робота – **14** год., самостійна робота – **126** год., самостійна робота з підготовки до іспиту – **36** год, модульний контроль – **14** год.

Модулі	**Змістовий модуль V**	**Змістовий модуль VI**	**Змістовий модуль VII**	**Змістовий модуль VII**	**Змістовий модуль IX**	**Змістовий модуль X**	**Змістовий модуль XI**
Назва модуля	***Сенсорно-перцептивна сфера людини***	***Увага та пам'ять як психічні процеси***	***Мислення як психічний процес***	***Мовлення та уява***	***Емоційна сфера особистості***	***Вольова сфера особистості***	***Мотиваційна сфера людини***
Кільк. бал. модуль	**55**	**55**	**78**	**66**	**67**	**55**	**96**
Теми лекцій	17. Загальне поняття про відчуття (1 бал) 18 Сприймання як психічний процес (1 бал) 19. Основні властивості сприймання (1 бал)	20.Поняття про увагу (1 бал) 21.Загальна характеристика памяті (1 бал) 22.Основні процеси памяті (1 бал)	23. Природа і основні види мислення (1 бал) 24.Основні форми мислення (1 бал) 25.Основні види розумових операцій 26.Поняття інтелекту (1 бал)	27. Загальна характеристика мовлення (1 бал) 28.Основні види мовлення (1 бал) 29.Загальна характеристика уяви (1 бал)	30. Емоції. (1 бал) 31.Почуття як вища форма емоційного переживання (1бал). 32. Адаптація людини і функціональний стан організму (1 бал). 33. Емоційний стрес і регуляції емоційних станів. (1 бал)	34 Воля як психічний процес (1 бал) 35. Структура вольової дії (1 бал) 36.Вольові якості людини (1 бал)	37.Поняття про спрямованість особистості (1 бал) 38.Психологічні теорії мотивації (1 бал) 39. Мотивована поведінка як характеристика особистості (1 бал)
Теми семінарських занять	13. Відчуття, як початкова ланка пізнавальних процесів. (11 балів) 14. Сприймання: види та властивості. (11 балів)	15. Увага як форма організації психічної діяльності. (11 балів) 16. Пам'ять: теорії і закономірності функціонування. (11 балів)	17. Мислення: визначення, види. (11 балів) . 18 Форми мислення (11 балів) 19.Види розумових операцій (11 балів)	20.Загальна характеристика мовлення (11 балів) 21.Основні види мовлення (11 балів)	22. Емоції і їх роль в житті людини.. (11 балів) . 23. Адаптація і людини і психофізіологічний стан організму. (11 балів) . 24 Стрес, як форма адаптації організму. (11 балів)	25. Поняття про волю і вольову поведінку. (11 балів) . 26. Вольові якості особистості. (11 балів)	27. Мотиви і мотивація(11 балів) 28.Теорії мотивації (11 балів)
Теми практичних занять			Практична робота №1.Умови розвитку творчого мислення (11 балів)	Практична робота №2. Уява: поняття та механізми побудови образів. (11 б.)			Практична робота №3. Дослідження потребнісної структури особистості (11 б)
Сам. робота	Сам. робота 5 балів	Сам. робота 5 бал.	Сам. робота 5 балів	Сам. робота 5б.	Сам.робота 5 балів	Сам. робота 5 балів	Сам. робота 5 балів
ІНДЗ	Психологічний аналіз фільму – 30 балів						
Види поточн. контролю	ПМК 1 (25 балів)	ПМК2 (25 балів)	ПМК3 (25 балів)	ПМК4 (25 балів)	ПМК5 (25 балів)	ПМК6 (25 балів)	ПМК7 (25 балів)
Під.контрол	**ЕКЗАМЕН 40 балів**						

Коефіцієнт 7,89

Навчально-методична карта дисципліни « Загальна психологія»

для напряму 6.030102 Психологія (освітньо-кваліфікаційний рівень *"бакалавр"*) III семестр

Разом: 108 год., лекції – **22** год., семінарські заняття – **16** год., практичні заняття – **4** год., індивідуальна робота – **4** год., самостійна робота – **22** год., самостійна робота з підготовки до іспиту – **36** год, модульний контроль – **4** год.

Модулі	**Змістовий модуль XII**	**Змістовий модуль XIII**
Назва модуля	***ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ***	***ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ.***
Кількість балів за модуль	**91**	**120**
Теми лекцій	40. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості. (1 бал) 41.Психологічні характеристики темпераменту і особливості діяльності особистості (1 бал) 42.Поняття про характер. (1 бал) 43.Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження характеру (1 бал) 44.Загальна характеристика здібностей людини (1 бал) 45.Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності. (1 бал)	46.Поняття про особистість (1 бал) 47. Основні напрямки дослідження особистості (1 бал) 48. Діяльність як основна форма активності особистості (1 бал) 49. Види діяльності, притаманні людині як суспільній істоті. (1 бал) 50. Спілкування як специфічно людський вид діяльності (1 бал)
Теми семінарських занять	29. Темперамент як нервово-психічна властивість особистості та історія його вивчення. (11 балів) 30. Характер як психічна властивість, що визначає особистість як суспільну істоту. (11 балів) 31. Проблеми формування характеру в онтогенезі (11 б) 32. Здібності: суть, природа і способи розвитку. (11 балів)	33. Поняття про особистість, її структура, етапи і рушійні сили розвитку. (11 балів) 34 Основні теорії особистості. Експериментальні підходи до вивчення особистості. (11 балів) 35.Психологічна теорія діяльності (11 балів) 36.Основні види людської діяльності (11 балів)
Теми практичних занять	Практична робота №4. Проблема обдарованості. (11 балів)	Практична робота №5. Спілкування: механізми, закономірності, види (11 балів)
Самостійна робота	Самостійна робота 5 балів	Самостійна робота 5 балів
ІНДЗ	Підготовка блоку тестових завдань з теми (за вибором студента) за семестр, 30 балів	
Види поточн. контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)
Підсумковий контроль	**Екзамен (40 балів)**	

Коефіцієнт 3,5

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль І
ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.

Семінар №1 Предмет психології, її задачі та проблеми

План заняття

І. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

ІІ. Теоретична частина: зміст питання

1. Методологічні основи вивчення людини.
2. Психологія як наука: відмінність побутової і наукової психології в задачах і методах дослідження.
3. Суспільна обумовленість задач психології
4. Психологія як природнича та гуманітарна наука.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8;

Додаткова література: 1, 5, 7

Семінар №2 Методологічні принципи психології

План заняття

І. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

ІІ. Теоретична частина: зміст питання

1. Проблеми методології і методів психології
2. Взаємозвязок методології, методів і методик психологічного дослідження
3. Методологічні принципи психологічної науки
4. Специфіка психічного відображення

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 1, 7, 19, 21

Семінар №3. Методи психології

План заняття

І. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

ІІ. Теоретична частина: зміст питання

1. Загальні вимоги до організації психологічних досліджень.
2. Спостереження: види, правила організації і проведення, межі ефективності.
3. Опитування, бесіда, анкетування, інтерв'ю – як методи отримання суб'єктивізованої психологічної інформації.
4. Експеримент: види, правила організації і проведення, ефективність, доцільність застосування.
5. Тести: види, правила застосування, основні характеристики тестів.
6. Соціометрія як метод соціальної психології: суть, правила проведення, обробка і інтерпретація результатів.

7. Математичні і статистичні методи обробки психологічної інформації.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 1, 3, 14, 15, 34, 39, 43

Змістовий модуль II
СТРУКТУРА ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Семінар №4. Психологія в структурі сучасних наук.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Науки про людину і людство
2. Взаємозв'язок психології та інших наук.
3. Психологія в т.зв. «трикутнику наук»
4. Психологія та література і мистецтво

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 1, 20, 48

Семінар №5. Галузі психології: їх предмет та задачі.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Структура психологічної науки.
2. Фундаментальні галузі психології
3. Прикладні галузі психології

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 19, 48

Змістовий модуль III
ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ.

Семінар №6. Поняття про психіку, її механізми та властивості.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Психіка як властивість високоорганізованої матерії.
2. Функції психіки
3. Механізми психічного відображення

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 1, 17, 18

Семінар №7. Основні підходи до визначення психіки.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Основні проблеми дослідження психіки.
2. Основні підходи до визначення психіки
3. Суть психофізіологічної проблеми
4. Психофізіологічна взаємодія і психофізіологічний паралелізм

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 17, 18, 20

Семінар №8. Стадії і рівні розвитку психіки тварин.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Стадія допсихічного відображення.
2. Взаємозв'язок будови нервової системи і розвитку психіки
3. Стадії та рівні психічного відображення та їх характеристика:
   3.1стадія елементарної сенсорної психіки та її рівні;
   3.2стадія перцептивної психіки та її рівні.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 19, 21, 32, 34, 52

Семінар №9. Особливості інтелектуальної поведінки тварин.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Експериментальні дослідження поведінки вищих тварин
2. Складні форми поведінки вищих тварин
3. Принципова відмінність психіки людини від психіки інших живих організмів.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 52

Змістовий модуль IV.

СВІДОМІСТЬ ЯК ВИЩИЙ РІВЕНЬ ПСИХІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ

Семінар №10 Поняття свідомості: функції, форми, особливості

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про свідомість як вищій рівень психічного відображення.
2. Функції і властивості свідомості
3. Форми свідомості за К.К.Платоновим
4. Культурно-історична концепція розвитку психіки людини (Л.С.Виготський).

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 21, 34

Семінар №11. Структура свідомості. Самосвідомість

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Етапи становлення свідомості.
2. Структура свідомості
3. Психологічні підходи до визначення самосвідомості
4. Етапи розвитку самосвідомості.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 38, 47, 48

Семінар №12. Місце неусвідомлюваних психічних процесів у психології.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Характеристика і класифікація неусвідомлюваних процесів.
2. Неусвідомлюване спонукання свідомих дій.
3. Надсвідомі процеси
4. Значення досліджень З.Фрейда для психології і психіатрії.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 5, 8, 21, 53, 54

Змістовий модуль V
СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №13. Відчуття як початкова ланка пізнавальних процесів.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Будова аналізатору.
2. Класифікація відчуттів.
3. Характеристики і властивості відчуттів.
4. Поняття чутливості та способи її вимірювання.
5. Сенсорна адаптація та взаємодія відчуттів.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8 **Додаткова література: 2, 20, 40, 48**

Семінар №14. Сприймання: види та властивості.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про сприйняття. Фізіологічні основи сприйняття.
2. Основні властивості сприйняття та їх характеристика.
3. Аналіз процесу сприйняття: фактори що сприяють об'єктивному сприйманню інформації.
4. Механізм та особливості складних видів сприймання:
5. Ілюзії сприймання.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 2, 19, 35, 51

Змістовий модуль VI
УВАГА ТА ПАМ'ЯТЬ

Семінар №15. Увага як форма організації психічної діяльності.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття уваги. Її фізіологічна основа. Роль в житті людини.
2. Психологічні теорії уваги.
3. Основні види уваги та їх характеристика.
4. Властивості уваги: характеристика та способи дослідження.
5. Розвиток уваги в онтогенезі. Індивідуальні підходи до розвитку уважності.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 16, 19, 35

Семінар №16. Пам'ять: теорії і закономірності функціонування.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття пам'яті. Її зв'язок з іншими психічними процесами.
2. Психологічні теорії пам'яті.
3. Види пам'яті: їх класифікація та особливості.
4. Процеси пам'яті та особливості їх перебігу: запам'ятовування; збереження; відтворення; забування.
5. Особливості розвитку пам'яті та її розлади.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 6, 16

Змістовий модуль VII
КОГНІТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №17. Мислення: визначення, види.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Проблеми психології мислення
2. Поняття мислення. Фізіологічні основи розумової діяльності.
3. Основні види мислення.
4. Теоретичні підходи до вивчення мислення.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 11, 12, 16, 55

Семінар №18. Форми мислення.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Міждисциплінарний підхід до вивчення мислення
2. Функції мислення
3. Основні форми мислення.
4. Взаємозв'язок форм мислення.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 16, 30, 35

Семінар №19. Види розумових операцій.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Основні мисленнєві операції
2. Етапи рішення милиннєвих задач.
3. Поняття проблемної ситуації
4. Якості мислення.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 11, 19, 35

Практична робота №1. Умови розвитку творчого мислення

План заняття

1. Індивідуально-типологічні особливості мислення
2. Поняття творчого мислення: його характеристики.
3. Принципи, психологічні барєри та критерії визначення творчого мислення.
4. Умови розвитку творчого мислення

Основналітература: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 12, 20, 46

Змістовий модуль VIII
УЯВА ТА МОВЛЕННЯ

Семінар №20. Загальна характеристика мовлення.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про мовлення та його місце в психічній активності людини.
2. Міждисциплінарний підхід до вивчення мовлення
3. Функції мовлення
4. Фізіологічні основи мовлення

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 20, 30

Семінар №21. Основні види мовлення.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Види мовлення та їх зв'язок.
2. Розвиток мовлення в філогенезі
3. Онтогенез мовлення
4. Порушення мовлення. Види афазій

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8
Додаткова література: 20, 30

Практичне заняття №2. Уява: поняття та механізми побудови образів.

План заняття

1. Поняття про уяву та її місце в психічній активності.
2. Види уяви
3. Механізми створення образів уявою
4. Індивідуальні особливості уяви та її розвиток

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 19, 48

Змістовий модуль IX
ЕМОЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №22. Емоції і їх роль в житті людини.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Емоції: загальна характеристика, основні види емоцій.
2. Фізіологічні і психологічні теорії емоцій.
3. Емоційні вияви.
4. Розвиток емоцій і їх роль в житті людини.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 24, 26

Семінар №23. Адаптація і людини і психофізіологічний стан організму.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про адаптацію людини. Рівні адаптації.
2. Поняття гемеостаза.
3. Поняття психофізіологічного стану організму та критерії його оцінки..
4. Характеристика станів організму: стан нормальної фізіологічної активності, сон, фрустрація

Основна література: 4, 5, 6,

Додаткова література: 9, 41, 44

Семінар №24. Стрес як форма адаптації організму.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття емоційного стресу. Фази його перебігу.
2. Стесогенні фактори в діяльності.
3. Тривожність: суть, форми, вплив на життя людини.

Основна література: 4, 5, 6

Додаткова література: 29, 49

Змістовий модуль X
ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №25. Поняття про волю і вольову поведінку.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Загальна характеристика вольових дій.
2. Воля як об’єкт вивчення психології.
3. Структура вольової дії.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8; Додаткова література: 19, 25

Семінар №26. Вольові якості особистості.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Вольові якості особистості.
2. Формування і розвиток вольових якостей.
3. Патологія волі.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 25, 28

Змістовий модуль XI
МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №27. Мотиви і мотивація

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про спрямованість та її види.
2. Поняття про потреби.
3. Поняття мотиваційної сфери та її характеристика.
4. Особливості формування і розвитку мотиваційної сфери.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література:5, 24, 27, 50

Семінар №28. Теорії мотивацій

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Прикладний аспект дослідження мотиваційної сфери особистості
2. Різні підходи до розуміння мотивів
3. Историчні аспекти розвитку теорій мотивації до середини XX ст.
4. Психологічні теорії мотивації

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 27, 45

Практична робота №3. Дослідження потребнісної структури особистості

Мета: опанувати методи дослідження потреб людини.

Хід роботи

Кожен студент повинен:

1. Продемонструвати знання відповідних теоретичних питань з теми
2. Опанувати структуру методики дослідження потреб людини.
3. Провести тестування за допомогою методики.

4. Визначити власні потреби, які переважають.
5. Побудувати власну ієрархію потреб.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література:14, 56

Змістовий модуль XI
ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Семінар №29. Темперамент як нервово-психічна властивість особистості та історія його вивчення.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття темпераменту як динамічної характеристики психіки індивіда.
2. Фізіологічні основи темпераменту.
3. Основні вчення про темперамент
4. Вплив темпераменту особистості на її діяльність.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література:22, 42

Семінар №30. Характер як психічна властивість, що визначає особистість як суспільну істоту.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття характеру.
2. Класифікація рис характеру.
3. Теоретичні підходи до вивчення характеру.
4. Експериментальні підходи до вивчення характеру.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 33, 36, 43

Семінар №31. Проблеми формування характеру в онтогенезі

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Співвідношення понять темперамент та характер
2. Властивості характеру.
3. Вплив зовнішніх чинників на формування характеру
4. Проблеми самовиховання для сучасної молоді

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 38, 48

Семінар №32. Здібності: суть, природа і способи розвитку.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Загальна характеристика здібностей. Їх класифікація.
2. Рівні розвитку здібностей.
3. Природа людських здібностей: генетична обумовленість і роль соціального середовища в їх розвитку і реалізації.
4. Розвиток здібностей: організація профільного навчання; профорієнтація.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 19, 20, 23

Практична робота №4. Проблема обдарованості в психології

Наукова конференція на тему «Проблема обдарованості: актуальні проблеми сучасності».

Для підготовки до заняття студентам необхідно переглянути журнали з психології за останні 2 роки. Знайти в них публікації, які присвячені дослідженню проблем обдарованості дітей. Систематизувати прочитаний матеріал. Виділити і підготовити статтю, яка найбільше сподобалася.

Хід заняття

Заняття проводиться у вигляді наукової конференції, кожен учасник розповідає про ті відкриття в науці, які в процесі самостійної підготовки до заняття були ним виявлені.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 23, 48

Змістовий модуль XIII
ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ.

Семінар №33. Поняття про особистість, її структура, етапи і рушійні сили розвитку.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Загальне поняття особистості. Аналіз супутніх понять.
2. Структура особистості.
3. Взаємозв'язок біологічного і соціального в особистості з точки зору психологічної науки.
4. Формування і розвиток особистості: поняття соціалізації.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література:5, 34,

Семінар №34. Основні теорії особистості. Експериментальні підходи до вивчення особистості.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Класифікація концепцій розвитку особистості: структурно-логічна схема. Експериментальні теорії особистості.

Теорії особистості у фрейдизмі і неофрейдизмі.
Проблема особистості в гуманістичній психології.
Французька соціологічна школа.

2. Методологія експериментальних досліджень особистості: способи збору експериментальної інформації про особистість.

Факторний підхід до оцінки особистісних рис.
Типологічний підхід.
Математичні і статистичні методи в дослідженні особистості Г.Олпорта та Р.Кетелла.
Типологічний підхід С.Хатуея та Дж.Маккінлі.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 45, 56

Семінар №35. Психологічна теорія діяльності.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття діяльності, як специфічно людської форми поведінки.
2. Основні поняття психологічної теорії діяльності
3. Структура діяльності: аналіз компонентів і їх взаємозв'язку.
4. Дія як центральний компонент діяльності. Операційні компоненти діяльності.
5. Фізіологія рухів і фізіологія активності. Поняття про психомоторику.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 34, 48

Семінар №36. Основні види людської діяльності

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Основні види людської діяльності та їх характеристика:
2. гра: суть, види, форми, способи організації; психологічний зміст ігрової діяльності;
3. навчання: суть, види, форми, способи організації; психологічний зміст навчальної діяльності;
4. праця: суть, види, форми, способи організації; психологічний зміст трудової діяльності.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література:5, 10, 21, 34

Практичне занятт №5. Спілкування: види, механізми, закономірності.

План заняття

1. Спілкування як специфічний вид людської діяльності:
2. комунікативна функція спілкування – її зміст та способи реалізації;
3. інтерактивна функція спілкування – її зміст та способи реалізації;
4. перцептивна функція спілкування – її зміст та способи реалізації

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 13, 37

VI. САМОСТІЙНОА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів передбачає

І. Підготовку до семінарських занять:

- ✓ Пошук джерел інформації по темі семінарського заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).
- ✓ Розширення кола використовуваних джерел: використання науково популярних фільмів, телепередач, аудіо записів, художніх фільмів – з обов'язковим записом на електронні носії та анотуванням щодо змісту і можливостей використання.
- ✓ Складання конспектів (з дотриманням правил конспектування та чіткими посиланнями на літературу), структурних схем по темі семінарського заняття.

ІІ. Опрацювання тих питань теми, що не висвітлювалися в лекціях та не опрацьовувалися на семінарських заняттях.

- ✓ на вимогу викладача – у формі детального конспекту першоджерела чи реферативного повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.

Завдання для самостійної роботи студентів

Змістовий модуль І. ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.

Надати порівняльну характеристику психологічним методам за наступною схемою – 5 балів:

Метод	Сутність методу	Умови застосування	Переваги методу	Недоліки методу

Змістовий модуль ІІ. ПСИХОЛОГІЯ В СТРУКТУРІ СУЧАСНИХ НАУК

З'ясувати міждисциплінарні зв'язки психології. Розробити схему знайдених зв'язків – 5 балів.

Змістовий модуль III. ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ

За першоджерелами визначити матеріалістичне та ідеалістичне розуміння природи психіки. Погляди Р.Декарта, Лейбніца, В.Келера, В.Джеймса, В.Вундта. Результати представити у вигляді таблиці – 5 балів

Змістовий модуль IV. СВІДОМІСТЬ ЯК ВИЩИЙ РІВЕНЬ ПСИХІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ

Проаналізувати розуміння свідомості у різних філософських і психологічних течіях. Порівняння представити у вигляді таблиці – 5 балів

Змістовий модуль V. СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Порівняти абсолютні та диференційні пороги відчуттів – 5 балів.

Види відчуттів	**Абсолютний поріг**	**Диференційний поріг**
Зорові		
Тактильні		
Нюхові		
Смакові		
Слухові		

Змістовий модуль VI. УВАГА ТА ПАМ'ЯТЬ ЯК ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ

Проаналізувати фактори продуктивності пам'яті. Охарактеризувати власні мнемотехніки (прийоми запамятовування). – письмовий звіт – 5 балів

Змістовий модуль VII. МИСЛЕННЯ ЯК ПСИХІЧНИЙ ПРОЦЕС

Самостійна робота з теоретичним матеріалом: порівняйте теорії мислення – 5 балів.

Автор теорії	**Визначення мислення**

Змістовий модуль VIII. МОВЛЕННЯ ТА УЯВА

Охарактеризувати типи порушень мовлення (афазії). – 5 балів.

Назва афазії	**Зона мозку**	**Прояв порушень мовлення**

Змістовий модуль IX. ЕМОЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Проаналізувати вплив емоцій на поведінку людини. Запропонуйте рекомендації (не менш 5) щодо стратегій опанування стресом- 5 балів

Змістовий модуль X. ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Вольові риси особистості. Запропонуйте рекомендації щодо розвитку волі в підлітковому віці – 5 балів.

Змістовий модуль XI. МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

В табличній формі надайте порівняльну характеристику різним класифікаціям мотивів – 5 балів

Змістовий модуль XII. ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Співставити типи акцентуацій характеру (за А.Є.Лічко). Визначити переваги та проблемні ситуації для кожного типу акцентуації – 5 балів

Акцентуація	Сильни сторони	Слабкі сторони	Рекомендації щодо корекції

Змістовий модуль XIII. ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ

Порівняти підходи до особистості у вітчизняній психології – 5 балів

Автори концепцій	Визначення особистості
Бехтєрєв В.М.	
Мясіщева В.М.	
Мерлін В.С.	
Рубінштейн С.Л.	
Ананьєв Б.Г.	
Леонтьєв О.М.	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студентів, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Загальна психологія» – це вид навчально-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь

зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ.:

✓ конспект-презентація із теми (модуля) за заданим планом;

✓ конспект-презентація із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно;

✓ розробка блоку тестових завдань з теми за вибором студента

✓ аналіз художнього фільму за психологічною тематикою

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Загальна психологія».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – **30 балів**

Тематика ІНДЗ

1 Предмет, мета й завдання психологічної науки
2 Становлення психологічної науки.
3 Методи психологічної науки.
4 Розвиток психіки та становлення свідомості людини
5 Відчуття
6 Сприймання
7 Відчуття та сприймання як процеси пошуку інформації.
8 Увага, память
9 Мова, мислення, уява
10 Інтелект як інтегральна характеристика особистості
11 Афективна сфера
12 Воля як психічний процес
13 Мотиваційна сфера людини та спрямованість
14 Загальне поняття про особистість
14. Сучасні психологічні теорії особистості
15. Загальна характеристика основних вітчизняних теорій особистості
16. Темперамент
17. Характер
18. Задатки та здібності
19. Мотиваційна сфера людини
20. Психологічна теорія діяльності

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи (аналіз художнього фільму з психологічної тематики, II семестр)	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Правильність відповідей на запропоновані питання	10 бали
2	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми	10 бали

3	Доцільне використання науково-понятійного апарату	7 бали
4	Дотримання вимог щодо технічного оформлення завдання.	3 бали
	Разом	**30 балів**

№ з/п	**Критерії оцінювання роботи (скаладання блоку тестових завдань, III семестр)**	**Максимальна кількість балів за кожним критерієм**
1	Змістовність та зрозумілість питань.	10 бали
2	Відповідність та адекватність запропонованих відповідей.	10 бали
3	Відповідність завдань навчальній темі.	3 балів
4	Широта охоплення навчальної теми	2 бали
5.	Дотримання заданої кількості завдань	3 бали
6	Дотримання вимог щодо технічного оформлення завдання.	2 бали
	Разом	**30 балів**

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	**Кількість балів, що відповідає рівню**	**Оцінка за традиційною системою**
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	20-24	Добре
Середній	15-19	Задовільно
Низький	До 14	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення магістрантів із дисципліни «Загальна психологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип пооперaційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінюванння рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчального плану.Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл..

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю
Для першого, другого та третього семестру наведено в таблицях:

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	16
2.	Відвідування семінарських занять	12
3.	Відповіді на семінарських заняттях	120
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3, 4)	100
5.	Самостійна робота (1, 2, 3, 4)	20
	Загальна кількість балів	268
	Розрахунок коефіцієнту	268:100=2,7

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	23
2.	Відвідування семінарських занять	16
3.	Відповіді на семінарських заняттях	160
4.	Відвідування практичних занять	3
5.	Робота на практичному занятті	30
6.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)	175
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
6.	Самостійна робота (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)	35
	Загальна кількість балів	472
	Розрахунок коефіцієнту	472:60=7,89
7.	Екзамен	40

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	11
2.	Відвідування семінарських занять	8
3.	Відповіді на семінарських заняттях	80
4.	Відвідування практичних занять	2
5.	Робота на практичному занятті	20
6.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
6.	Самостійна робота (1, 2)	10
	Загальна кількість балів	211
	Розрахунок коефіцієнту	211:60=3,5
7.	Екзамен	40

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- ***Методи усного контролю*:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- ***Методи письмового контролю:*** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- ***Комп'ютерного контролю:*** тестові програми.
- ***Методи самоконтролю:*** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	**Оцінка за 4-бальною шкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**
1 – 34	**«незадовільно»** (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	**«незадовільно»** (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	**«задовільно»**	ED
75 – 89	**«добре»**	CB
90 – 100	**«відмінно»**	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	**Критерії оцінювання**
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадові	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного

льно»	програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

•*Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

•*Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

•*Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові,

дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Загальна психологія».

XI. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет і задачі психології. Людина, індивід особистість як об'єкт вивчення психології.
2. Зв'язок психології з іншими науками, що вивчають людину.
3. Місце психології в системі сучасних наук.
4. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Їх ознаки та характеристики.
5. Основні методи психології. Загальна характеристика дослідницьких методів та методів активного психологічного впливу.
6. Основні вимоги до методів психологічних досліджень. Їх класифікація, властивості і межі використання.
7. Метод спостереження: визначення, правила організації спостережень, проблема об'єктивності.
8. Бесіда, анкета, інтерв'ю, як способи отримання психологічної інформації. Умови використання
9. Метод тестів: поняття, види, вимоги до тестів, оцінка об'єктивності.
10. Експеримент як основний метод психології. Види психологічних експериментів. Вимоги до їх проведення.

11. Характеристика галузей сучасної психології.
12. Поняття про психіку. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії.
13. Основні функції психіки.
14. Стадії розвитку психіки тварин.
15. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. “Я-концепція”.
16. Роль праці у формуванні і розвитку свідомості людини.
17. Загальна характеристика проблеми неусвідомлюваних психічних процесів. Класифікація неусвідомлюваних процесів.
18. Неусвідомлювані спонуки свідомих дій. Значення теорії З.Фрейда для лікування невротичних симптомів.
19. Надсвідомі процеси. Співвідношення свідомих і надсвідомих процесів.
20. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Фізіологічні механізми відчуття.
21. Види відчуттів. Загальне уявлення про класифікації відчуттів.
22. Основні властивості і характеристики відчуттів. Поняття чутливості.
23. Пороги відчуттів. Основний психофізичний закон
24. Сенсорна адаптація і взаємодія відчуттів.
25. Поняття про сприйняття. Фізіологічні механізми сприйняття. Взаємозв'язок відчуття і сприйняття.
26. Сприйняття як складний перцептивний процес.
27. Основні властивості сприйняття: предметність, цілісність, константність, структурність, усвідомленість, апперцепція,
28. Поняття про ілюзію сприйняття. Види ілюзій сприйняття.
29. Складні види сприйняття: особливості сприйняття простору, часу і руху.
30. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті: запам’ятовування, збереження, впізнання і відтворення, забування
31. Основні види пам'яті. Класифікація окремих видів пам'яті; по характеру психічної активності, по характеру цілей діяльності, по тривалості закріплення і збереження матеріалу.
32. Основні види запам'ятовування. Прийоми за забезпечують запам’ятовування інформації та їх психологічна природа.
33. Форми і способи збереження інформації. Фактори що впливають на тривалість збереження інформації.
34. Форми відтворення інформації. Фактори, що полегшують відтворення інформації та їх психологічна основа.
35. Основні форми забування інформації та їх характеристика.
36. Загальна характеристика уяви і її роль у психічній діяльності. Види уяви.
37. Механізми створення образів уявою. Уява і творчість.
38. Природа й основні види мислення. Їх класифікація.
39. Основні форми мислення: Поняття, судження, умовивід.
40. Основні види розумових операцій: порівняння, аналіз і синтез, абстракція і конкретизація., узагальнення, опосередкування
41. Умовивід як вища форма мислення. Суть індуктивного умовиводу. Поняття дедукції.
42. Розвиток мислення. Основні етапи формування мислення.
43. Загальна характеристика мовлення. Основні функції мовлення.
44. Основні види мовлення.
45. Поняття про увагу. Увага як психічний феномен.
46. Основні характеристики уваги.
47. Основні види уваги: мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага.

Їх характеристики, умови формування, значення в діяльності.
48. Характеристика властивостей уваги та методів її дослідження і розвитку.
49. Загальна характеристика вольових дій.
50. Воля як процес свідомого регулювання поведінки. Проблема волі в психології.
51. Фізіологічні і мотиваційні аспекти вольових дій. Природа розладів вольової регуляції.
52. Структура вольових дій. Аналіз компонентів вольових дій.
53. Види емоцій і їх загальна характеристика.
54. Фізіологічні основи і психологічні теорії емоцій.
55. Роль емоцій у регуляції поведінки. Основні функції емоцій.
56. Стрес і його стадії. Типологія стресу.
57. Загальні риси психічного стресу. Поняття про емоційний стрес. Стрес як неспецифічна реакція організму.
58. Функції психологічного захисту і класифікація видів психологічного захисту. Роль фрустрації у формуванні стресових станів.
59. Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності.
60. Основні форми спрямованості: потяг, бажання, прагнення, інтереси, ідеали, переконання.
61. Основні характеристики мотиваційної сфери людини: широта, гнучкість, ієрархізованість.
62. Психологічні теорії мотивації. Класифікація людських потреб по А.Маслоу.
63. Мотиваційні концепції другої половини XX в.
64. Поняття про здібності. Загальна характеристика здібностей людини.
65. Співвідношення здібностей і успішності навчання.
66. Класифікація здібностей.
67. Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності.
68. Основна класифікація рівнів розвитку здібностей.
69. Розвиток здібностей. Основні етапи розвитку здібностей.
70. Поняття про темперамент.
71. Визначення темпераменту по Б.М.Теплову.
72. Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний. Їх характеристика за І.П. Павловим.
73. Історичний огляд вчень про темперамент.
74. Вчення про темперамент Гіппократа.
75. Типологія Е.Кречмера.
76. Концепція типів статури і темпераменту по У.Шелдону.
77. Концепція темпераменту В.М.Русалова.
78. Поняття про характер. Визначення характеру.
79. Структура характеру.
80. Взаємозв'язок характеру і темпераменту.
81. Поняття про риси характеру.
82. Класифікація рис характеру.
83. Вияв характеру через діяльність, ставлення до інших людей, інтереси, емоційність і волю.
84. Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження характеру.
85. Концепція К.Леонгарда
86. Концепція А.Є.Личка.
87. Класифікація типів характеру по Е.Фромму.
88. Типологія характеру по К.Юнгу.
89. Загальна психологічна характеристика діяльності: поняття діяльності, її спонукальні причини.

90. Ціль діяльності. Воля й увага в діяльності.
91. Специфіка людської діяльності і її атрибути.
92. Види людської діяльності. Діяльність і розвиток людини.
93. Основні види людської діяльності та їх характеристика:
94. Гра: суть, види, форми, способи організації; психологічний зміст ігрової діяльності;
95. Навчання: суть, види, форми, способи організації; психологічний зміст навчальної діяльності;
96. Праця: суть, види, форми, способи організації; психологічний зміст трудової діяльності.
97. Структура діяльності. Дія як центральний компонент діяльності.
98. Основні характеристики дії. Поняття про операції.
99. Потреба як вихідна форма активності живих організмів.
100. Основні етапи формування і розвитку потреби.
101. Загальне поняття про психомоторику. Рефлекторна концепція руху.
102. Типи сенсомоторних процесів. Механізми організації рухів.
103. М.О.Бернштейн і його теорія фізіології рухів.
104. Принцип сенсорних корекцій.
105. Рівні побудови рухів по М. О. Бернштейну.
106. Загальне поняття про особистість.
107. Взаємозв'язок біологічного і соціального в особистості з точки зору психологічної науки.
108. Визначення і зміст поняття "особистість".
109. Співвідношення понять "індивід", "суб'єкт", "особистість" і "індивідуальність".
110. Структура особистості: спрямованість, здібності, темперамент, характер.
111. Класифікація концепцій особистості.
112. Структура особистості у психодинамічному напрямку
113. Підхід до особистості у біхевіоральному напрямку.
114. Екзистенціально-гуманістичний підхід до розуміння особистості.
115. Вітчизняні концепції особистості.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Загальна психологія: Навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Долинська, З.Огороднійчук та інш. – К.: "А.П.Н.", 1999. – 436 с.
2. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією акад.. С.Д.Максименка – К.: Форум, 2000. – 543 с.
3. Загальна психологія: Хрестоматія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2007. – 640 с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.
5. Маклаков А.Г. Общая психология:Учеб. пособ. для вузов. – СПб.:Питер, 2000. – 592 с.
6. Психологія: Підручник / Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2000. – 712 с.
8. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. - Київ «Центр учбової літератури», 2012 р. - 296 стор.

Додаткова література:

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / АН СССР, Ин-т психологии. — М.: Наука, 1977. - 380 с.
2. Ананьев Б. Г. Психология чувственного познания. — М.: АПН РСФСР, 1960.
3. Анастази А. Психологическое тестирование. — М.: Педагогика. — Т. 1,2.
4. Анатомія центральної нервової системи (спинний і головний мозок). Навч.-метод. noci6. з анатомії людини. — К. 1999. — 120 с.
5. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа: Учеб. для вузов по спец. «Психология». — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 367 с.
6. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения / Пер. с англ. под общей ред. Ю. М. Забродина, Б. Ф. Ломова. — М.: Прогресс, 1980.
7. Бассин Ф. В. О развитии взглядов на предмет психологии // Вопросы психологии — 1974. — №4. — с. 101-113.
8. Бассин Ф. В. Проблема «бессознательного». (О неосознаваемых формах высш. нервной деятельности). — М.: Медицина, 1968.
9. Березин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека. — Л.: Наука, 1988.
10. Бернштейн Н. А. Очерки по физиологии движений и физиологии активности. — М.: Медицина, 1966.
11. Брунер Дж. Психология познания. — М., 1977.
12. Брушлинский А. В., Поликарпов В. А. Мышление и общение. — Минск: БГУ, 1980.
13. Буева Л. П. Человек. Деятельность и общения. — М.: Мысль, 1978. - 325 с.
14. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика личности. — К., 1989.
15. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике. — К.: Наукова думка, 2004. — 200 с.
16. Веккер Л. М. Психические процессы. — В 3-х т. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1974-1981.
17. Вундт В. Ведение в психологию / Пер. с нем. — М.: Космос, 1912.
18. Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т. 3: Проблемы развития психики / Гл. ред. А. В. Запорожец. - М.: Педагогика, 1983,
19. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: Учеб. пособие. - М., 1986.
20. Годфруа Ж. Что такое психология. В 2-х тт. – М.: Мир, 1992.
21. Гиппенреитер Ю. Б, Введение в общую психологию: Курс лекций: Учебное пособие для вузов. — М.: ЧеРо, 1997.
22. Данилов Н. Н., Крылова А. Л. Физиология высшей нервной деятельности. — Ростов на Дону: Феникс ,2001. — 480 с.
23. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. — СПб.: Изд-во «Питер-Ком», 1999. - 368 с.
24. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. — Луцьк, 1997.
25. Иванников В. А. Психологические механизмы волевой регуляции. - М.: МГУ, 1991.
26. Изард К. Э. Психология эмоций. — СПб.: Питер, 1999.
27. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2000.
28. Ильин Е. П. Психология воли. — СПб.: Питер, 2000.
29. Китаев-Смык Л. А. Психология стресса. — М.: Наука, 1983.
30. Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. История развития человеческого интеллекта. — 2-е изд., перераб. и доп. — К.: Вища школа, - 1985. - 295 с.
31. Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание. — М.: Политиздат, 1987. - 366 с.
32. Ладыгина-Коц Н. Н. Развитие психики в процессе эволюции организмов. — М., 1965.
33. Леонгард К. Акцентуированные личности. — Киев: Вища школа, 1989.

34. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т. 1 / Под ред. В. В. Давыдова и др. - М.: Педагогика, 1983.
35. Линдсей П., Норман Д. Переработка информации у человека: Введение в психологию / Пер. с англ. под ред. А. Р. Лурия. — М.: Мир, 1974.
36. Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. — Л.: Медицина, 1983.
37. Ломов Б. Ф. Проблема общения в психологии. — М.: Наука, 1981.
38. Мерлин В. С. Структура личности: характер, способности, самосознание: Учебное пособие к спецкурсу «Основы психологии личности». — Пермь, 1990.
39. Мерлин В.С. Личность как предмет психологического исследования. — Пермь, 1988.
40. Мещеряков А. И. Слепоглухонемые дети. — М., 1974.
41. Мясищев В. Н. Личность и неврозы. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. -224 с.
42. Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека // Избранные психологические труды / Под ред. Б. Ф. Ломова. - М.: Педагогика, 1990.
43. Немов Р. С. Психология: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3-х кн. Кн. 1: Общие основы психологии. — 2-е изд. — М.: Владос 1998.
44. Немчин Т. А. Состояния нервно-психического напряжения. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1983.
45. Первин Л., Джон О. Психология личности: Теории и исследования. - М., 2000.
46. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. — М., 1994.
47. Психологический словарь /Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерекова. - М., 1996.
48. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — СПб: Изд-во «Питер», 2000. — 712 с. (Серия «Мастера психологии»).
49. Селье Г. Стресс без дистресса. — Рига: Виеда, 1992.
50. Симонов П. В. Мотивированный мозг: Высшая нервная деятельность и естественно-научные основы общей психологии / Отв. ред. В. С. Русинов. — М.: Наука, 1987.
51. Скороходова О. И. Как я воспринимаю, представляю и понимаю окружающий мир — М.: Педагогика, 1992.
52. Фабри К. Э. Основы зоопсихологии: Учебник для вузов. — М.: Изд-во МГУ, 2000.
53. Фрейд 3. Психология бессознательного: Сб. Произведений / Сост., науч. ред. М. Г. Ярошевский. — М.: Просвещение, 1989.
54. Фрейд З. Психология «Я» и защитные механизмы. — М.: Педагогика, 1992.
55. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. - М., Томск, 1997.
56. Хьел Л., Зиглер А. Теории личности. — Москва-Харьков-Минск, 1999.